

OPRACOWANIE PYTANIA

Znaczenie propagandy w państwie totalitarnym. Omów zagadnienie na podstawie utworu *Rok 1984* George'a Orwella. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

George Orwell, *Rok 1984*

EPOKA

Literatura współczesna

ŹRÓDŁO

ustna.odrabiamy.pl

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ

Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.

Przećwicz to pytanie

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.

Posłuchaj

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

1 O co tak naprawdę pyta komisja

Trzeba pokazać, że propaganda w totalitaryzmie to nie dodatek do władzy, lecz jej fundament: system Orwella kontroluje nie tylko informacje, ale język, pamięć i emocje obywateli, by uniemożliwić samodzielne myślenie. W *Roku 1984* propaganda przepisuje przeszłość, tworzy nowomowę zubażającą myślenie i organizuje zbiorowe rytuały nienawiści. Warto nazwać mechanizmy i pokazać ich cel: człowiek ma kochać władzę, która go zniewala.

propaganda	Celowe kształtowanie poglądów i emocji obywateli przez władzę; w Oceanii obejmuje nie tylko informacje, ale przeszłość, język i uczucia. Komisja oczekuje, że rozróżnisz zwykłe kłamstwo od wytwarzania całej rzeczywistości.
znaczenie	Pytanie o funkcję i wagę: czemu propaganda służy i dlaczego bez niej system by się nie utrzymał. Odpowiedź ma pokazać propagandę jako fundament władzy, nie jako jej dodatek.
państwo totalitarne	Ustrój dążący do kontroli nad całym życiem człowieka; propaganda współdziała tu z terrorem, inwigilacją i nowomową. Komisja sprawdzi, czy widzisz ten związek.

KOMISJA CHCE USŁYSZEĆ

- ✓ Tezę o tym, że w państwie totalitarnym propaganda jest podstawowym narzędziem władzy, bo wytwarza rzeczywistość i formatuje umysły zamiast informować.
- ✓ Co najmniej trzy mechanizmy z powieści zilustrowane konkretnymi przykładami: fałszowanie przeszłości w Ministerstwie Prawdy, nowomowa i dwójmyślenie, kult Wielkiego Brata z Dwoma Minutami Nienawiści oraz zmiana wroga w czasie Tygodnia Nienawiści.
- ✓ Kontekst pokazujący realne wzory propagandy totalitarnej (na przykład stalinowskiej) lub jej literacki obraz oraz wniosek, że kto kontroluje język i pamięć, kontroluje człowieka.

2 Co wziąć z lektury i jaki kontekst wybrać

Z LEKTURY BAZOWEJ

- Praca Winstona w Ministerstwie Prawdy: codziennie poprawia stare numery gazet, żeby przeszłość potwierdzała aktualną linię Partii, na przykład zmienia prognozy produkcji albo wymyśla bohatera wojennego w miejsce usuniętej nieosoby. Znaczenie: propaganda kontroluje przeszłość, a kto kontroluje przeszłość, kontroluje przyszłość.
- Hasła i wizerunek Wielkiego Brata: plakaty z twarzą wodza na każdej ścianie, slogany o wojnie, która jest pokojem, i wolności, która jest niewolą, komunikaty z teleekranów o kolejnych zwycięstwach i zwiększonych przydziałach czekolady. Znaczenie: propaganda wytwarza kult i poczucie dostatku wbrew faktom.
- Dwie Minuty Nienawiści i Tydzień Nienawiści: codzienne seanse, w czasie których pracownicy wykrzykują nienawiść do Goldsteina i wrogich żołnierzy; w środku Tygodnia Nienawiści Oceania zmienia wroga z Eurazji na Wschódazję, a tłum przyjmuje to natychmiast i niszczy stare plakaty. Znaczenie: propaganda steruje emocjami i sprawia, że zbiorowość nie zauważa własnej niekonsekwencji.
- Nowomowa i dwójmyślenie: Syme pracuje nad słownikiem, którego celem jest zawężenie zakresu myślenia; członek Partii ma umieć wierzyć w dwie sprzeczne rzeczy naraz i zapominać na życzenie. Znaczenie: propaganda sięga do języka i logiki, więc odbiera obywatelowi narzędzia krytyki.
- Wojna i przydziały: Oceania prowadzi nieustającą wojnę, której frontu nikt nie widział, a komunikaty o zwycięstwach towarzyszą obniżkom przydziałów ogłaszanych jako podwyżki. Znaczenie: propaganda utrzymuje strach i wdzięczność jednocześnie, co jest podstawą posłuszeństwa.
- Finał (opcjonalnie): po torturach Winston przyjmuje komunikat o zwycięstwie w Afryce z radością i czuje miłość do Wielkiego Brata. Znaczenie: ostateczny cel propagandy to nie posłuszeństwo, lecz miłość do władzy, która zniewala.

POLITYCZNY

POLECANY

Propaganda w Korei Północnej (kult rodziny Kimów, indoktrynacja)

Reżim tylko w teorii demokratyczny indoktrynuje obywateli: kult rodziny Kimów, skrajna nędza mimo zapewnień o dobrobycie, ograniczony dostęp do internetu i stały wróg w postaci Stanów Zjednoczonych. Zestaw to z teleekranami i Dwiema Minutami Nienawiści z Roku 1984.

HISTORYCZNY

Propaganda stalinowska (kult jednostki, retusz zdjęć, procesy pokazowe, plakat i prasa partyjna)

W ZSRR usuwano z fotografii i encyklopedii ludzi skazanych w czystkach, prasa donosiła o rekordach produkcji w czasie głodu, a wódz był przedstawiany jako ojciec narodu. To dokładne wzory pracy Winstona w Ministerstwie Prawdy i kultu Wielkiego Brata, dlatego kontekst dowodzi, że Orwell opisał realny mechanizm.

LITERACKI

Inny świat, Gustaw Herling-Grudziński

Herling pokazuje, jak sowiecki system łamie ludzi także słowem: wymuszone zeznania w śledztwie, obozowe gazetki i hasła o pracy, absurdalne wyroki za nieistniejące przestępstwa. Kostylew trafia do obozu, bo lektura francuskich powieści podważyła w nim obraz świata wpajany przez propagandę, co jest odwrotnością drogi Winstona.

KULTUROWY

Socrealizm i sztuka propagandowa w ZSRR i PRL (plakat, pomnik, pochód pierwszomajowy)

Sztuka miała pokazywać rzeczywistość taką, jaką chciała ją widzieć władza: uśmiechnięci robotnicy, monumentalne portrety przywódców, zbiorowe pochody z hasłami. Zestawienie z plakatami Wielkiego Brata i seansami nienawiści pozwala pokazać, że propaganda totalitarna zawsze sięga po rytuał i obraz, nie tylko po słowo.

3

Mapa wypowiedzi

1

Teza: w państwie totalitarnym propaganda jest podstawowym narzędziem władzy – nie informuje, lecz wytwarza rzeczywistość i formatuje umysły.

2

Kontrola przeszłości: praca Winstona w Ministerstwie Prawdy i ciągłe przepisywanie historii pod bieżące potrzeby partii.

3

Kontrola języka i emocji: nowomowa ograniczająca myślenie, kult Wielkiego Brata i rytuały zbiorowej nienawiści.

4

Skutek: obywatel pozbawiony punktu odniesienia przyjmuje każdą wersję prawdy – dwójmyślenie jako zwycięstwo propagandy nad rozumem.

5

Kontekst polityczny: Propaganda w Korei Północnej – Reżim tylko w teorii demokratyczny indoktrynuje obywateli: kult rodziny Kimów, skrajna nędza mimo zapewnień o dobrobycie, ograniczony dostęp do internetu i stały wróg w postaci Stanów Zjednoczonych. Zestaw to z teleekranami i Dwiema Minutami Nienawiści z Roku 1984; wniosek – Orwell ostrzega, że kto kontroluje język i pamięć, kontroluje człowieka.